

Mijn stad onze Planeet!

ALLE BEETJES HELPEN, WANT WE ZIJN MET
MEER DAN EEN MILJOEN BRUSSELAARS

Maandblad - November 2014 - n°91

- **Verwarming** > p4
Kort overzicht van de aanbevelingen en wettelijke verplichtingen voor het onderhoud van uw verwarming.
- **Streven naar nul afval** > p6
- **Een duwtje in de rug voor de biodiversiteit** > p7
Het is hét moment om inheemse soorten te planten!

Duurzaam energieverbruik

leefmilieu
brussel
.brussels

Verlucht uw woning twee keer vijftien minuten per dag...

Door te verluchten verwijdert u alle verontreinigde lucht uit uw woning (damp van de droogkast of het koken, mufte geurtjes, bacteriën...) en komt er verse lucht binnen. Verlucht twee keer per dag gedurende 15 minuten door alle ramen open te zetten. En zet gedurende het verluchten de verwarming uit...

EEN PIEK, DIE PAK IK AAN!

Elke winter kent België verschillende **pollutiepieken die slecht zijn voor onze gezondheid**. Om ze te voorkomen, moeten ook wij ons steentje bijdragen: het openbaar vervoer nemen, kiezen voor carpoolen, ecologisch rijden, thuiswerken als het kan... onze gewoontes veranderen is een belangrijke stap.

VOGELS IN DE NATUUR VOEDEREN TIJDENS DE WINTER? OK, MAAR BEGIN ER NIET TE SNEL MEE

Winters kunnen soms zeer zwaar zijn voor de Brusselse vogelpopulaties: insecten zijn moeilijk te vinden, er hangen geen bessen meer aan de bomen, het kan weken aan een stuk vriezen en de sneeuw blijft soms lang liggen. In dergelijke omstandigheden is een duwtje in de rug welkom om onze mussen, mezen, roodborstjes, merels en andere zangvogels de winter door te helpen. Met een voederbakje op het balkon, in de tuin of gewoon tegen uw voorgevel, hebt u meer kans om deze vogels van nabij te observeren en kunt u eventueel uw kinderen van het spektakel laten genieten.

Het heeft geen nut om de vogels te vroeg in de herfst te beginnen voederen, als de temperaturen nog niet onder nul duiken. Overvloedige en herhaaldelijke regenbuien of vorst zijn uitstekende aanwijzingen om te starten met het voederen van vogels. Leg in het voederbakje regelmatig kleine hoeveelheden vogelzaad en -granen (van verschillende soorten) die u in de winkel kunt vinden. Zorg dat het zaad zich niet opstapelt, zodat het niet beschimmelt, vochtig wordt of bederft. En stop zeker niet met voederen in het midden van de winter, want de vogels in uw buurt zijn intussen gewend geraakt aan de energiebron die u voor hen voorziet. Bouw het voederen stelselmatig af naarmate de dagen weer mooier beginnen te worden.

Het heeft geen nut om de vogels te vroeg in de herfst te beginnen voederen, als de temperaturen nog niet onder nul duiken. Overvloedige en herhaaldelijke regenbuien of vorst zijn uitstekende aanwijzingen om te starten met het voederen van vogels. Leg in het voederbakje regelmatig kleine hoeveelheden vogelzaad en -granen (van verschillende soorten) die u in de winkel kunt vinden. Zorg dat het zaad zich niet opstapelt, zodat het niet beschimmelt, vochtig wordt of bederft. En stop zeker niet met voederen in het midden van de winter, want de vogels in uw buurt zijn intussen gewend geraakt aan de energiebron die u voor hen voorziet. Bouw het voederen stelselmatig af naarmate de dagen weer mooier beginnen te worden.

Een piek? Laat uw wagen thuis...

Preventietips en de acties die in Brussel ingevoerd worden bij pollutiepieken, vindt u op www.pollutiepieken.be. U kunt zich op deze website ook inschrijven voor (gratis) waarschuwingsberichtjes via sms en/of e-mail die u op de hoogte brengen als er een pollutiepiek op komst is.

1.000.000 EURO BELANDT ELK JAAR IN DE VUILNISBAK!

Glasbollen dienen om glazen flessen en bokalen te sorteren en te recyclen. Maar vaak belanden er ook flessen met statiegeld in. Dat concludeert Fost Plus, de organisatie die de inzameling via de glasbollen beheert.

Onachtzaamheid, onwetendheid, vergetelheid, luiheid of gewoon een vergissing: het gebeurt wel eens dat we flessen met statiegeld in de glasbol gooien in plaats van ze naar de winkel te brengen in ruil voor hun waarborg. Fost Plus becijferde dat op die manier jaarlijks zo'n 1.000.000 euro aan statiegeld verloren gaat. In het Brussels Gewest alleen al belanden elk jaar niet minder dan 590.000 flessen met statiegeld in de glasbollen. Goed voor zo'n 120.000 euro. Niet alleen een gigantische geldverspilling, maar ook een vorm van ecologische verspilling, aangezien flessen met statie-

geld tot 30 keer hergebruikt kunnen worden zonder ze te moeten vervangen. U doet er dus goed aan om uw lege flessen aandachtig te sorteren: eens u ze in de glasbol gooit, volgen flessen met statiegeld hetzelfde traject als alle andere glazen flessen en bokalen en worden ze omgevormd tot glasgruis voor de productie van gerecycleerd glas.

Op een fles met statiegeld staat altijd een van deze 4 pictogrammen. Kijk het even na!

Mijn stad onze planeet

Versijnt maandelijks, behalve in januari, juli en augustus. - Leefmilieu Brussel-BIM - Havenlaan 86 C, 1000 Brussel - Tel. 02 775 75 75 - info@leefmilieu.irisnet.be - www.leefmilieubrusssel.be
 V.U.: F. Fontaine & R. Peeters. HOOFDREDACTEUR: Mathieu Molitor. HERLEZINGCOMITÉ: Florence Didion, Louis Grippa, Isabelle Degraeve, Rik De Laet. REDACTIE: Jean Michel Corbisier. VER TALING: Maarten Geerts. PRODUCTIE: www.4sales.be. De foto's tonen niet noodzakelijk de geciteerde personen. © LEEFMILIEU BRUSSEL - Gedrukt op gerecycleerd papier. De teksten in deze publicatie hebben tot doel de wettelijke bepalingen toe te lichten. Om de ware juridische toedracht van deze teksten te kennen, verwijzen we u naar de teksten van het Belgisch Staatsblad.

LEEFMILIEU BRUSSEL

is verhuisd naar een nieuw gebouw, een knap staaltje van **ECOBOUW**

Op 12 november heeft het personeel van Leefmilieu Brussel zijn intrek genomen in zijn nieuwe gebouw op de site van Thurn & Taxis. Een gebouw met veel betere energie- en milieuprestaties, volledig in overeenstemming met de waarden van de milieu- en energie-administratie.

Aangepast aan de opdrachten en waarden van Leefmilieu Brussel, huist het personeel van de administratieve zetel die zich in Sint-Lambrechts-Woluwe bevond, sinds 12 november in een nieuw ecologisch kantoor op de site van Thurn & Taxis. Het is het eerste nieuwe ge-

bouw in een wijk die in volle evolutie is. Leefmilieu Brussel kan dankzij deze centrale ligging haar samenwerkingsverbanden nog versterken, en burgers en professionals in een open en aangename werkomgeving ontvangen.

Met een oppervlakte van 16.500 m² is deze nieuwe administratieve zetel een van de grootste kantoorgebouwen in Europa die aan de passiefnorm voldoen. Enkele kenmerken van onze nieuwe vestiging.

Dankzij het passiefontwerp (waaronder een geavanceerde isolatie en goede luchtdichtheid) verbruikt het gebouw tot **96% minder aardgas** dan het vroegere gebouw.

Meer dan 500 m² fotovoltaïsche zonnepanelen (geïntegreerd in het gebouw om esthetische redenen) produceren jaarlijks zo'n 85.000 kWh groene stroom.

De schil van het gebouw is in metaal en glas, laat veel natuurlijk licht binnen en is uitgerust met automatische zonneschermen.

Het gebouw is ontworpen om afvalwater te zuiveren en regenwater te recupereren. Dit water wordt gebruikt om de behoeften aan niet-drinkbaar water in te vullen.

Het gebouw beschikt over een parking voor 210 fietsen, een kleedruimte en douches.

Geothermie regelt de temperatuur het hele jaar door. Een warmtepomp gebruikt de temperatuur van het grondwater.

De materialen zijn grotendeels van lokale oorsprong. Daarnaast werd de voorkeur gegeven aan producten met een ecolabel.

Ons nieuw adres:

Leefmilieu Brussel
Thurn & Taxis-site
Havenlaan 86C - 1000 Brussel

Alle telefoonnummers en e-mailadressen van het personeel blijven onveranderd.
Een vraag? Contacteer de infodienst:
info@leefmilieu.irisnet.be – 02 775 75 75

De winter staat voor de deur: stook uw

De eerste rijm heeft de winter aangekondigd. Een extra vestje aandoen volstaat niet meer. Van het noorden tot het zuiden, van het oosten tot het westen: overal in Brussel staat de verwarming op. Een uitstekende gelegenheid om een stand van zaken op te maken. Werkt uw verwarmingsketel nog goed? Of overweegt u om een nieuwe te plaatsen? *Mijn stad onze planeet* zet voor u de aanbevelingen en verplichtingen op een rij voor een efficiënt verwarmingssysteem dat aan de regels voldoet. Wetende dat het verbruik van de verwarming gemiddeld 50% van de energiefactuur van een huishouden beslaat, loont het zeker de moeite om er de nodige aandacht aan te besteden.

WAT MOET IK WETEN ALS EIGENAAR VAN EEN VERWARMINGSKETEL OP GAS OF STOOKOLIE VAN MEER DAN 20 KW?

Verwarmingsketels op gas of stookolie van meer dan 20 kW moeten **regelmatig nagekeken worden** door een door Leefmilieu Brussel **erkend expert** (zie tabel hieronder). Tijdens dit nazicht worden de ketel en het rookafvoersysteem gereinigd. Er wordt ook gemeten of de ketel in werking aan bepaalde vereisten op vlak van uitstoot voldoet.

Voor stookolieketels dient het nazicht jaarlijks te gebeuren; voor aardgasketels elke drie jaar.

VERWARMINGSKETEL (VERMOGEN GROTER DAN 20 KW)	
STOOKOLIE	GAS
Erkend verwarmingsketel-technicus type L	Erkend verwarmingsketeltechnicus type G1 of G2 afhankelijk van het type ketel

EN ALS MIJN KETEL OUDER IS DAN 15 JAAR?

Het verwarmingssysteem waar de ketel deel van uitmaakt, moet **geanalyseerd worden** door een door Leefmilieu Brussel **erkend expert** (zie tabel hieronder).

Het doel van de analyse is om de 'gezondheidstoestand' van uw installatie te bepalen en u op de hoogte te brengen van eventuele aanpassingen die de energieprestaties van uw installatie kunnen verbeteren. De analyse is verplicht, maar niet bindend: de aanbevelingen die uit de analyse volgen, zijn adviezen die niet verplicht moeten worden uitgevoerd.

WAT MOET IK WETEN VOORALEER IK EEN NIEUWE KETEL LAAT INSTALLEREN?

Als u uw oude ketel vervangt of als u een nieuwe ketel gaat installeren, dan moet uw verwarmingssysteem **opgeleverd worden** door een door Leefmilieu Brussel **erkend expert**, afhankelijk van het systeem dat u gekozen hebt (zie tabel hieronder).

VERWARMINGSKETEL	STOOKOLIE	GAS
Vermogen tussen 20 en 100 kW	Erkend verwarmingsinstallateur	Erkend verwarmingsinstallateur
Vermogen > 100 kW (of meer dan één ketel)	EPB-verwarmingsadviseur	EPB-verwarmingsadviseur

*EPB: Energieprestaties Binnenklimaat

geld niet op!

Het doel hiervan is na te kijken of het systeem correct is geïnstalleerd wat betreft de afstelling, de isolatie van de leidingen, de ventilatie van de stookruimte, de kwaliteit van de verbranding en de gasuitstoot, de schoorsteentrek...

WELKE VAKMAN MOET U INSCHAKELLEN OM EEN NIEUWE KETEL TE INSTALLEREN?

De installatie van een verwarmingsketel moet gebeuren door een onderneming of een professional die ingeschreven is in de Kruispuntbank van Ondernemingen. Als uw installatie binnen het toepassingsgebied van de EPB-regelgeving voor verwarming valt, is het aangeraden om een beroep te doen op een door Leefmilieu Brussel erkend expert (erkend verwarmingsinstallateur of EPB-verwarmingsadviseur waarvan de lijst beschikbaar is op www.leefmilieu-brussel.be/erkende-professionals). Deze erkende expert heeft een opleiding over de EPB-vereisten gevolgd en mag ook uw verwarmingssysteem opleveren (verplicht). Zo volstaat één interventie door één enkele professional en vermijdt u twee verplaatsingen te moeten betalen. En als u een gasmeter moet openen of als u een energiepremie voor een condensatieketel op gas wenst aan te vragen, schakel dan een expert in die ook het CERGA-label heeft. Zo vermijdt u een controle instantie te moeten contacteren om na te gaan of uw gasinstallatie voldoet aan de geldende federale regels.

TIPS & TRICKS

HOE KENT U HET VERMOGEN VAN UW VERWARMINGSKETEL ?

Op elke recente verwarmingsketel is er een plaatje aanwezig met daarop de technische kenmerken van de ketel, zoals het warmtevermogen in kW (kilowatt). Bekijk het plaatje of lees de brochure van de ketel om na te gaan welke verplichtingen voor u gelden.

VERHOOG DE EFFICIËNTIE VAN UW VERWARMING

- Installeer een kamerthermostaat en thermostatische kranen om op de gewenste momenten de kamers op de juiste temperatuur te krijgen;
- isoleer de warmwaterbuizen die door niet-verwarmde kamers lopen;
- Plaats reflecterende folie achter de radiatoren om de warmte de kamer in te stralen in plaats van de muur te verwarmen;
- Verwarm (zonder te oververhitten) op 19°, de ideale gemiddelde temperatuur om comfortabel te leven.

En waarom niet opteren voor een condensatieketel (met HR TOP-label)? U kunt 10 tot 35% besparen ten opzichte van een ander model.

MEER INFO

Raadpleeg de gids "Efficiënt verwarmen?". U vindt er alles wat u moet weten om het verbruik van uw verwarming te verminderen en te voldoen aan de EPB-verwarmingswetgeving.

U kunt de gids downloaden op de website van Leefmilieu Brussel

(www.leefmilieubrussel.be/documentatie) of aanvragen via de info-dienst van Leefmilieu Brussel.

Doel: streven naar “NUL-AFVAL”!

Het bannen van plastic bekertjes en bestek in de cafetaria van het Federaal Planbureau, het organiseren van afvalvrije picknicks met de vzw Zonnebloem of het testen van een vouchersysteem om te vermijden dat kamers in het Silken Berlaymont-hotel onnodig worden schoongemaakt. De Brusselse projecten voor de Europese Week van de Afvalvermindering (EWAV) zijn zeer divers en doordacht. Een kleine greep uit de initiatieven die het publiek tijdens de week kan ontdekken: een uitstekende gelegenheid om deze projecten te bezoeken en u te laten inspireren zodat we samen de afvalberg kunnen verminderen.

De Europese Week van de Afvalvermindering (EWAV) vindt plaats van 22 tot 30 november in meerdere landen. Een week lang is er aandacht voor eenvoudig toepasbare acties om ons afval te verminderen (composteren, drankflessen en -kartons samendrukken, minder printen...) en om spullen die we te snel afschrijven (telefoon, wasmachine...) te hergebruiken of te laten recyclen. Engageer u om deze eenvoudige gewoontes op te nemen via <http://engagement.leefmilieubrussel.be> en bezoek de projecten die op onze website te vinden zijn.

De VertigoBox

In het hart van de Marollen kunt u fruit en groenten uit de voorraadoverschotten van de handelaars in de buurt krijgen, in ruil voor uw organisch afval. Dat wordt

op zijn beurt gebruikt om de composthoop van de gemeenschapstuin van de Visitandines te voeden. Deze actie wil bruggen slaan tussen de kruideniers in de wijk, de buurtbewoners en de tuiniers van de gemeenschappelijke moestuinen. Breng dus tijdens de EWAV uw schillen mee voor de composthoop van VertigoBox. En maak gebruik van het moment om aangenaam kennis te maken met andere mensen en samen te genieten van een kopje thee of koffie.

Afspraak zaterdag van 12.00 tot 15.00 uur voor het “Atelier à Partager” in de Kapucijnenstraat 10, 1000 Brussel.

Laat geen kruimel over... Eet uw bord leeg!

TCO Service, een bedrijf dat maaltijden bereidt voor refters, doet dit project samen

met de gemeentelijke scholen van Watermaal-Bosvoorde. Het doel is de koks, het personeel dat opdiend en de leerlingen te sensibiliseren om minder voedsel te verspillen. Tijdens de EWAV zal TCO Service alle afval wegen dat geproduceerd wordt tijdens het bereiden van de maaltijden, de geleverde ingrediënten en de restjes die op de borden van de leerlingen zijn achtergebleven. De resultaten van deze weging zullen dagelijks opgehangen worden in de refter. Na de EWAV kunnen de betrokken personen en de leerlingen nadenken over de cijfers en hun evolutie, om zo mee te strijden tegen voedselverspilling in de betrokken schoolrefters en hun ervaringen te delen met andere scholen.

Le Relais du Triporteur

Deze nieuwe kruidenierszaak verkoopt 80% van haar producten in bulk met herbruikbare recipiënten. Het project werd ontwikkeld in het kader van de EWAV en wil voor een bepaald recept de hoeveelheid verpakking vergelijken en de prijs van de ingrediënten, onverpakt of voorverpakt. Het doel is het publiek erop te wijzen dat ze kunnen besparen door hun voedingsaankopen te organiseren, de hoeveelheid verpakking te verminderen en mee te werken aan de ontwikkeling van korte ketens door de eigen organisatie en consumptiegewoonten te veranderen.

Le Relais du Triporteur: Middelburgstraat 120, 1170 Watermaal-Bosvoorde. Openingsdagen en -uren: zaterdag van 10.00 tot 14.00 uur, donderdag van 10.00 tot 18.00 uur en vrijdag van 10.00 tot 21.00 uur.

EEN EWAV-SPECIAL ROND VOEDSELVERSPILLING

vervallen vooraan in de koelkast: het zijn maar kleine aanpassingen, maar ze helpen om onze afvalberg drastisch te verkleinen. **U vindt al onze preventietips tegen verspilling op www.leefmilieubrussel.be/afval**

Ieder van ons produceert jaarlijks gemiddeld 400 kg afval. In Brussel schat men dat 12% van alle voeding voor menselijke consumptie simpelweg verspild wordt en in de vuilniszak belandt. Leefmilieu Brussel heeft drie korte video's gemaakt die deze slechte gewoonten in beeld brengen die ertoe leiden dat onze vuilniszakken bol staan, terwijl dit perfect te vermijden is. Maak een lijstje vooraleer u boodschappen gaat doen, zet alle producten die binnenkort

Ontdek onze drie video's: “Red Light Market”, “Laat de pret niet bederven” en “Intieme bekentenis” op de Facebook-pagina van Leefmilieu Brussel tijdens de EWAV.

<http://vimeo.com/97829667> - <http://vimeo.com/87666036> - <http://vimeo.com/97924740>

De BRUSSELSE BIODIVERSITEIT verdient een duwtje in de rug

De herfst is het ideale seizoen om inheemse struiken te planten die bijzonder goed zijn aangepast aan het Brussels klimaat. De maand november is een goed moment om uw groen hoekje, in de tuin of langs de straat, aan te leggen: vóór winter en vorst hun intrede doen.

Kleine en grote privétuinen vertegenwoordigen een derde van alle groene ruimten in het Brussels Gewest en zijn een van de redenen waarom Brussel als 'groene stad' kan worden bestempeld. Deze kleine groene ruimten zijn potentiële toevluchtsoorden voor fauna en flora: ze verbeteren dus niet alleen de leefomgeving van de inwoners, maar spelen ook een belangrijke rol in de bescherming van de lokale biodiversiteit. Brussel telt 45 inheemse zoogdiersoorten, 92 soorten nestvogels en zo'n 800 plantensoorten die niet zouden kunnen overleven zonder een gunstig ecosysteem. De Brusselaars hebben dus een belangrijke rol te vervullen bij het aanleggen van hun groen hoekje.

© Axel Demonty

Inheemse planten zijn even mooi als hun exotische soortgenoten... Kies er bewust voor.

Plant lokale soorten...

Elke daad telt, te beginnen bij de keuze van de planten- en boomsoorten voor een stadstuin. Kies resoluut voor inheemse soorten: ze bevatten heel wat voedingsstoffen voor de lokale dieren (bessen, vruchten, maar ook beschutting om een nest te bouwen, nectar, pollen, enz.). Meidoorn, sleedoorn, vlier, veldesdoorn... er is meer keuze dan u denkt. Op zoek naar een

DE WILDEPLANTENBEURS VAN NATAGORA: 23 NOVEMBER IN ELSENE

Met steun van Leefmilieu Brussel begeleidt de vereniging Natagora particulieren die de natuur bij hen thuis een plaatsje willen geven. In Brussel werd in 1991 'Natuur in de tuin' gelanceerd om de biodiversiteit te bevorderen in de Brusselse privéruimten (tuinen, daken, terrassen, balkons...). Tijdens de wildeplantenbeurs op 23 november in Mundo-B (Edinburgstraat 26, 1050 Brussel) krijgt u gratis advies. U vindt er ook inheemse plantensoorten tegen democratische prijzen en u kunt er ervaringen uitwisselen met Brusselaars die hun tuin hebben aangelegd met oog voor biodiversiteit. Er zijn verschillende activiteiten (binnen en buiten) om meer te weten te komen over compost en over de tuinen van het 'NatuurNetwerk', die sinds 2009 bestaan en een mooi voorbeeld zijn van groene ruimten waar de natuur zich vrij en spontaan op een harmonieuze manier heeft ontwikkeld. Een onmisbare ervaring voor het hele gezin!

Meer info en programma: www.natagora.be/natureaujardin (FR)

blikvanger? Er bestaan heel wat planten en bomen om uw groen hoekje het hele jaar door aantrekkelijk te houden: bepaalde inheemse soorten bloeien vroeg, andere dan weer laat. November is de ideale maand om deze inheemse soorten te planten: de bodem is veel vochtiger dan in de zomer en nog niet verhard door vorst, wat de planten de kans geeft om stevig in de grond te wortelen. November is dus hét moment.

Een tuin waar de natuur welkom is

Laat de natuur haar gang gaan. Wees niet bang om wilde, spontane plantengroei te laten gedijen in uw tuin. Zones met natuurlijke plantengroei gaan harmonieus samen met meer aangelegde ruimten: ze vormen een insectenvoorraad voor tientallen vogelsoorten en kleine zoogdieren, en zijn de favoriete habitat van egels.

BESCHERM DE BIODIVERSITEIT: DANKZIJ 10 OF 100 TIPS

Het gebruik van pesticiden vermijden, een vijver aanleggen, een houtstapel bouwen... Leefmilieu Brussel heeft een kleine folder uitgegeven waarin u de 10 voornaamste tips vindt om via inrichting en onderhoud bij te dragen tot de biodiversiteit in uw tuin.

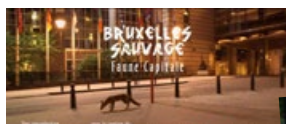
"Een natuurlijke en gezellige tuin" is een meer uitgebreide brochure waarin u 100 praktische tips vindt om het milieu te beschermen en de biodiversiteit te bevorderen.

www.leefmilieubrussel.be/biodiversiteit

“BRUXELLES SAUVAGE, FAUNE CAPITALE”: ONGEWONE ONTMOETINGEN

Vossen in de Wetstraat, een ree gesignaleerd in de Ruslandstraat, een steenmarter onder een geparkeerde wagen in Vorst: de Brusselse fauna is rijker en avontuurlijker dan u denkt. Dergelijke ongewone ontmoetingen staan centraal in de film van Bernard Crutzen “Bruxelles sauvage, faune capitale”. De film heeft vooral aandacht voor de interactie tussen mens en dier: in welke mate het gedrag van wilde dieren een invloed heeft op het gedrag van de mens, waar er botsingen zijn tussen deze twee werelden waarvan men dacht dat ze volledig van elkaar gescheiden waren. “Bruxelles sauvage” houdt het midden tussen een film over dieren en een maatschappelijke documentaire: het roept vragen op over maatschappelijke keuzes en onze verhouding tot de dierenwereld.

Op 18 november om 20.30 uur is er de Brusselse avant-première in de W:HALL (cultuurcentrum van Sint-Pieters-Woluwe). **Reserveren is vereist en kan via billetterie@whall.be of info@zistiores.eu.**

Filmvertoning in het Frans. Er zijn ook plannen om een Nederlands gesproken versie te maken.

Trailer en dvd zijn ter beschikking en te bestellen via www.bruxelles-sauvage.be (FR).

De Nederlandstalige dvd komt er begin 2015.

AGENDA

Om dit tijdschrift elke maand gratis te ontvangen: 02 775 75 75, abonnement@leefmilieu.irisnet.be of www.leefmilieubrussel.be/abonnement.

16/11 – KUNSTENDAG VOOR KINDEREN NOW AND THE FUTURE / RANDOM SCREAM (10+)

Een muzikant, een beeldend kunstenaar en een danseres staan samen op het podium. Ze verrassen ons en prikkelen onze verbeelding. Ze sporen ons spelenderwijs aan om na te denken over het milieu en de armoede in deze wereld. Voor deze voorstelling werkt performance artiest Davis Freeman samen met componist Gaper Piano, beeldend kunstenaar Mark Polep en danseres Nanya Eslava Parra. Kan jij de wereld redden? “Nu en de toekomst” is een show vol verrassingen. Aan de hand van een aantal meerkeuzevragen over de wereldproblematiek schiept Random Scream de jongeren een geweten door middel van dans, theater en video.

Plaats van afspraak: vanaf 14.00 uur in GC De Pianofabriek, Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis.
Prijs: gratis. Openbaar vervoer: metrolijn 2, 6 (halte Hallepoort), tram 3, 4, 33, 51, bus 48 (halte Sint-Gillis Voorplein), tram 81, 83, 97 (halte Bareel). Reservatie vereist.
Meer info: GC De Pianofabriek, 02 541 01 70, info@pianofabriek.be, www.randomscream.be/site/index.php/projects/nowandthefuture

23/11 – GEGIDSTE WANDELING ENERGIE EN HOUT

Energie is in, kijk maar in de kranten, kijk maar naar de tv... en wandelen is gezond en ontspannend: die twee dingen worden tijdens deze wandeling gecombineerd. Erik Meerschaut, gids van Natuurpunt Brussel, zal de planten en bomen in het prachtige Scheutbos

samen met u observeren vanuit het standpunt energie. En wat kunnen de dieren in het Scheutbos ons leren over ‘zuinig omgaan met energie’? Uw ‘voetafdruk’ zal die dag zeker ecologisch zijn!

Plaats van afspraak: einde Scheutboschstraat ter hoogte van het chalet van de parkwachters; terminus bus 86 of bushalte 49 (Edmond Machtenslaan). Inschrijven niet nodig.

Meer info: Erik Meerschaut, 02 466 89 99, erik.meerschaut@edpnet.be of Jean Leveque, leveque.jean@hotmail.com

23/11 – EVENEMENT WILDEPLANTENBEURS

zie pagina 7.

26/11 – VORMINGS- EN INFORMATIEACTIVITEIT SITA RECYCLING CENTER

Om het ‘Zennekanaal’ beter te leren kennen, organiseren Coördinatie Zenne-Coordination Senne | Grenzeloze Schelde-Escaut sans Frontières en Kanaalgidsen-Guides du Canal in 2014 een vervolg op de vormings- en informatiecyclus van vorig jaar. U kan kennismaken met o.a. de bedrijven langs het kanaal. Een goede gelegenheid om een beter inzicht te krijgen in de goederenstromen op het Zennekanaal! Nu aan de beurt: het inzameling-, sorteer- en overslagcentrum van afval ‘Sita Recycling Center’, gelegen langs het Zenne-

kanaal in Neder-Over-Heembeek.

Het centrum is gespecialiseerd in recyclage en ecologische afvalverwerking.

Afspraak: om 13.30 uur, plaats nog niet bekend. Prijs: 5 euro. Inschrijven via het online inschrijvingsformulier: www.kanaalgidsen.be/form2014_nl.htm
Meer info: Coördinatie Zenne, 02 206 12 07.

14/12 – LEZING & GEGIDSTE WANDELING DE ONTSNIJPERING VAN HET ZONIËNWOOD

Deze lezing en wandeling worden georganiseerd door het CVN in samenwerking met het Agentschap voor Natuur en Bos, de Natuurgroepering Zoniënwoud en Inverde. Deelname is gratis.

Plaats van afspraak: lezing van 11.00 tot 13.00 uur, wandeling om 14.00 uur.
Afspraak aan het Bosmuseum Jan van Ruusbroec, Duboislaan 2, 1560 Hoeilaart.
Duur wandeling: ongeveer 2,5 uur.
Meer info: Iris Buedts, 03 205 17 58, iris.buedts@c-v-n.be

Voor al uw vragen:

02 775 75 75
WWW.LEEFMILIEUBRUSSEL.BE